

Bevezető

Kedves Szülők! Kedves Diákok!

Mindenfajta tanulás az életre, az életben való boldogulásra készít fel. Az összefüggések megragadásához széles látókörű gondolkodásmódra van szükség. A feladatlapokban az irodalom tananyag összekapcsolódik nyelvtani, történelmi, földrajzi és képzőművészeti elemekkel, amelyek természetesen a tananyagok tanórai feldolgozásában is helyet kaptak. Amikor egy-egy irodalmi témakör végén nagyobb súlyú számonkérés történik az iskolában, arra érdemes alaposan felkészülni. A sokrétű feladatsorok ehhez nyújtanak segítséget. Minden feladatlap képességfejlesztő, érdekes feladatokkal zárul, amelyek kreatív, játékos módon támogatják a diákok irodalmi műveltségének fejlődését. A feladatok megoldásai – pontozással ellátva – megtalálhatók a pedellus.hu weblapon. Ennek felhasználásával megállapítható a témakörben elsajátított tudás szintje.

Kedves Szaktanárok!

Ez a kiadvány a NAT 2020 kerettanterv követelményeire épül. Épít a tanulói kulcskompetenciákra, fejleszti a tanulási attitűdöket, és lehetőséget biztosít a képességek szerinti differenciálásra. Egy-egy témakörön belül több a feladat egy átlagos témazáró dolgozathoz képest azért, hogy az adott osztály szintjének megfelelően lehessen válogatni a feladatok közül. A kiadvány újszerű abban, hogy igazodik 6., illetve 8. osztályos központi írásbeli felvételi irányvonalához. Minden témazáró feladatsor tartalmaz egy, a témához kötődő szövegértési feladatot. Ugyanakkor a tantervi követelményeknek megfelelően 6. osztályban is hangsúlyt kap – a korosztály szintjén – az érvelés.

FONTOS!

A kiadvány **Megoldási útmutatója** a pedellus.hu weblapról ingyen letölthető PDF formátumban.

Legyen az irodalom tanulása élményszerű! Eredményes munkát kívánok!

A szerző

Tartalomjegyzék

Tanév eleji felmérés	2
1. feladatlap – A) Egyházi kultúra, keresztény szellemiség	3
B) Világi irodalom, lovagi kultúra	3
C) A középkor stílusirányzatai	3
D) Szent István király intelmei Imre herceghez	3
E) Szövegértés	3
Képességfejlesztő, érdekes feladatok	4
2. feladatlap – A reneszánsz irodalma	4
Képességfejlesztő, érdekes feladatok	6
3. feladatlap – A barokk, irodalmunk a 17–18. században	6
4. feladatlap – A klasszicizmus és a romantika irodalma	8
Képességfejlesztő, érdekes feladatok	13
5. feladatlap – Jókai Mór és Mikszáth Kálmán epikai művei	14
Képességfejlesztő, érdekes feladatok	16

TANÉV ELEJI FELMÉRÉS

1. a) Arany János, Fazekas Mihály, Petőfi Sándor, Gárdonyi Géza 4 pont

b) Idézetek	Műcím	Műfaj
„Szemeid szép ragyogása Eleven hajnali tűz,”	Tartózkodó kérelem	dal
„...a falak ereje nem a kőben van, hanem a védők lelkében.”	Egri csillagok	regény
„Felmegyek Budára bajnok katonának, Mutatok valamit ottan a királynak.”	Toldi	elbeszélő költemény
„Mefogágák szép gyöngén, bétevék a tűzbe, Az ő gyöngé hamvát keverék a mézbe,”	Kőműves Kelemenné	ballada

8 pont

c) Fazekas Mihály: Lúdas Matyi; Arany János: Toldi; Gárdonyi Géza: Egri csillagok 6 pont

2. elbeszélő költemény, monda, legenda, ballada, regény, epigramma 6 pont

3. a) metafora, hasonlat, megszemélyesítés, metafora, megszemélyesítés, hasonlat 6 pont

b) anafora, túlzás, ellentét, halmozás, költői kérdés, eufémizmus 6 pont

c) „T o l d i p e d i g m a g á t // s e r é n y ű l f o r g a t j a ,
= - - - - - = - - - - -
Ö k l é n e k c s a p á s i t // s ű r ű n o s z t o g a t j a :”
= - - - - - = - - - - -

2 pont

d) xaxa félrím, aabb páros rím, abab keresztrím 6 pont

4. lelki fáradtság, az életút értékelése 2 pont

páros rím 1 pont

halmozás 1 pont

„Be sok bűm volt, örömem meg be kevés!” / „...búsan nézek le róla,”

„A haldokló természetet szeretem.” 3 pont

1. Ősszel érik sok gyümölcs, ősszel van a betakarítás, ez érettségre utal.

2. Ősszel kezdődik az iskola. Ez újrakezdést jelent. 4 pont

5. a) Az író életének fontos dátumához kapcsolódva. 1 pont

b) szabadtéri tárlat: Utcán, téren bemutatott kiállítás.
turné: Körutazás, településről településre járnak.
fókuszálva: Összpontosít, a figyelem középpontjába helyez. 3 pont

c) metafora 1 pont

d) „...az embereknek pedig egyetlen szülőföldje és sok kötelessége” 1 pont

e) HAMIS, HAMIS, IGAZ, HAMIS 4 pont

f) Fontos, hogy sokan ismerjék Tamási Áron munkásságát, kedvet kapjanak művei elolvasásához, és felfigyeljenek művei időtálló üzeneteire: az emberi kapcsolatok, a nyelv és a haza fontosságára. 3 pont

g) Csíkszereda, Gyergyószentmiklós, Sepsiszentgyörgy, Székelyudvarhely, Torockó 2 pont

h) Farkaslaka, Románia, 1897, Kossuth-díj 4 pont

Elérhető pontszám: 74 pont

1. FELADATLAP

A) EGYHÁZI KULTÚRA, KERESZTÉNY SZELLEMISSÉG

1. A középkor folyamán kiemelkedő szerepe volt az egyháznak a keresztény feudális államok életében.
Főként a kolostorokban élő szerzetesek tudtak írni és olvasni ekkor, és a kolostorokban jöttek létre az első iskolák is. 4 pont
2. a) legenda, krónikák, himnusz, geszták 4 pont
b) kódex, iniciálé, miniatúra 3 pont

B) VILÁGI IRODALOM, LOVAGI KULTÚRA

1. egyetemek, királyi és főúri udvarok, középkori városok 3 pont
- 2.
A világi irodalom művelői	A világi irodalom témái
trubadúrok / minnesangerek	lovagi hősi tettek, az úrhölgyek tisztelete
vágánsok (vándorló diákok)	szerelem dicsérete, életöröm megéneklése
- 2 pont
3. adott ország nyelvén – latin nyelven; nem játszott kiemelkedő szerepet – fontos szerepet játszott; X. századtól – XII. századtól 3 pont

C) A KÖZÉPKOR STÍLUSIRÁNYZATAI

- román stílus: 2, 3, 6 gótikus stílus: 1, 4, 5, 7 9 pont

D) SZENT ISTVÁN KIRÁLY INTELMEI ÍMRE HERCEGHEZ

1. a királyi tanács fontossága; az igazi ítélet gyakorlása; az egyház fontossága; a fiak kövesék az elődöket; az erényekről 5 pont
2. Olyan epikai műfaj, amely egy meghatározott személyhez szólva tartalmaz erkölcsi célú tanításokat, életvitelre vonatkozó bölcsességeket. 3 pont

E) SZÖVEGÉRTÉS

1. rekonstrukció: felújítás; hologram: térhatású kép; herma: fejereklyetartó; archív: régi 4 pont
2. Hauszmann Alajos; a zsűri nagydíját az 1900-as párizsi világkiállításon; 1916-ban innen vitték a koronázásra a Szent Koronát. 3 pont
3. B 1 pont
4. Árpád-házi királyokat és szenteket ábrázoló képek; a kandalló; Szent István-mellszobor 3 pont
5. Budapest, Párizs, Zágráb 3 pont
6. Angyal Tibor építész és Rostás Péter művészettörténész; 7 szakma; Gulyás Gábor esztéta és Havadtöy Sámuel képzőművész; Ez a festmény kiállításon még idáig nem volt látható. 6 pont

Elérhető pontszám: 56 pont

KÉPESSÉGFEJLESZTŐ, ÉRDEKES FELADATOK

1. bencés, domonkos, ferences, fatábla, Képes Krónika, Mátyás-templom, Halotti Beszéd és Könyörgés, Gesta Hungarorum, Padova, román
2. Szlovákia, Egyesült Királyság, Franciaország, Románia
Miskolc, Budapest
Parlament, Magyar Nemzeti Múzeum, Vajdahunyad vára
3. grammatika = nyelvtan; asztronómia = csillagászat; geometria = mértan

2. FELADATLAP A RENESZÁNSZ IRODALMA

1. Reneszánsz: 3, 4, 6, 9 Humanizmus: 2, 4, 7 Reformáció: 1, 5, 8, 10 10 pont
2. a szellem szabadsága; az egyén érzései, érzelmei; a műveltség fejlesztése 3 pont
3. B, D, E 5 pont
4. emberi érzések; harmónia; az emberi test szépsége; háromszög kompozíció 4 pont
5. Vitéz János Ő ismertette meg a királlyal a reneszánsz stílust, neki köszönhető a király humanista nevelése.
Aragóniai Beatrix Itáliából származó felesége révén terjedni kezdett az udvarban az új kultúra.
Antonio Bonfini Humanista történetírója volt, aki megörökítette krónikáiban Mátyás életét és tetteit, a művészeteket támogató munkáját is.
Janus Pannonius Európai hírnevű reneszánsz költő, aki Mátyás udvarában is szolgált.
Hess András Támogatta a könyvnyomtatást. Az első nyomtatott könyvek Hess András nyomdájában készültek.
corvinák Mátyás híres könyvtára Európa-szerte híres volt, és ő is támogatta a díszes kódexet elkészülését.
mecénás Mátyás bőkezűen támogatta a tudományok és művészetek fejlődését, felújította a budai és a visegrádi palotákat is. 14 pont
6. a) „S most Pannónia is ontja a szép dalokat.”
„Sokra becsülnek már,” „Szellemem egyre dicsőbb,”
„...s általa híres e föld!” 3 pont
- b) Egy fontos gondolatot, általános érvényű tanítást, bölcsességet röviden, tömören megfogalmazó lírai költemény. Két részből áll: előkészítő részből és a csattanóból. 4 pont
- c) „E d d i g I t á l i a f ö l d j é n t e r m e t t e k c s a k a k ö n y v e k ,”
— ∪ ∪ / — ∪ ∪ / — — / — — / — ∪ ∪ / — — / 2 pont
7. a) kedvelik a természetet, szeretik a kardforgatást, kiállnak a haza védelméért, büszkék a viseletükre 4 pont

b)	Életkép	Vitézi ének	
	A vitézek mindennapi életét ábrázolja.	Ábrázolja a végváriak harci tetteit.	
	Bemutatja, hogyan telnek napjaik békeidőben és harcban.	A tetteiken keresztül megmutatja erényeiket, érzéseiket, gondolataikat.	4 pont

c) A végvári vitézek tetteikkel példát adnak kortársaiknak és az utókornak is hazaszeretűkről, helytállásukról, egymás iránti tiszteletűkről, megbecsülésűkről. 2 pont

d) metafora, halmozás, megszólítás, halmozás, metafora 5 pont

8. a) IGAZ, HAMIS, IGAZ 3 pont

b) metaforákat; Szomorú szívét örömmel tölti el.; bokorrím aaaa
 „V e l e d I s t e n á l d o m á s a.”
 x' x x x // x' x x x/ 6 pont

9. Janus Pannonius: 2, 3, 5 Balassi Bálint: 1, 4, 6 6 pont

10. a) ókori görög színház: 1, 3, 4, 6, 7 reneszánsz színház: 2, 3, 4, 5, 8 8 pont

b) B, D, E, G 4 pont

c) prológus: előhang; tragédia: szomorújáték; dialógus: párbeszéd;
 katarzisz: erkölcsi megtisztulás 4 pont

11. a) komédia, színmű, tragédia 3 pont

b) Dráma: 1, 3, 4, 6 Ballada: 1, 2, 3, 5 6 pont

12. a) Expozíció: 4; Bonyodalom: 1; Konfliktus: 3; Késleltetés: 6; Tetőpont: 5; Feloldás: 2 6 pont

b)	A két világfelfogás	a) feudális szokásrend	b) reneszánsz, humanizmus
	A párválasztás szempontja:	szülői akarat	szerelem, szeretet
	Emberi kapcsolatok:	gyűlölet, családi viszályok	érzelmek szabadsága
	A világfelfogást képviselő főbb szereplők:	Capulet, Montague	Rómeó, Júlia

7 pont

c) A szerző világi témát dolgoz fel, az e világi élet jelentősége megnő.
 A reneszánsz szemléletben fontossá vált az ember, az emberi kapcsolatok ábrázolása.
 Megjelenik a műben a szerelem, az érzelmek szabadsága. 3 pont

d) rendező, színészek, kellékesek, díszlettervező, sűgő 5 pont

Lelki megtisztulás, feloldódás a nézőben, mert a drámai értékvesztés együttérzést,
 fájdalmat vált ki belőle. 2 pont

e) Fiatal életek pusztulnak, a szűlők a gyermekeiket veszti el.
 Az igazi értékeket – őszinte érzelmek, szabadságvágy – elpusztítják a megkövűlt feudális szokások és a régóta tartó gyűlölködés.
 Ezáltal tud csak helyreállni a megfelelő emberi rend és a harmónia. 6 pont

13. a) Vígszín ház, Eszenyi Enikő; Várkonyi Zoltán; Ő fordította angol nyelvről magyarra a darabot.; meghívott vendég; „Rómeó és Júlia dacolva minden előítélettel tisztán és szabadon akar szeretni.”; Latinovits Zoltán és Ruttkai Éva 8 pont
- b) Minden korszakban – az eredeti értékeket figyelembe véve – másképp, más formában, más hangsúllyal jeleníthetik meg a színházi darabot. 2 pont
- c) 1. érv: A balett a táncsal, a különféle mozdulatokkal, gesztusokkal fejezi ki a mondanivalót.
2. érv: Fejleszti a szépérzékét, a másféle kommunikációs forma elfogadását. 4 pont
A kortárs balett egyedi formanyelvén jeleníti meg a darabot. 2 pont

Elérhető pontszám: 145 pont

KÉPESSÉGFEJLESZTŐ, ÉRDEKES FELADATOK

1. Erkölyjelenet – Rómeó és Júlia találkozása a bál után.
Kriptajelenet – Rómeó és Júlia halála.
2. A gyűlölködő családok gyermekei szeretnek egymásba.
A szerelmesek halála szünteti meg a haragot.
A családjaik gyűlölete miatt kell meghalniuk.
Az ősi gyűlöletet csak a halál oldja fel, erről szól a darab.
3. Franco Zeffirelli, Szergej Prokofjev

3. FELADATLAP

A BAROKK, IRODALMUNK A 17–18. SZÁZADBAN

1. a) részletgazdagság meghökkentés gyönyörködtetés vallásos hit megerősödése
monumentalitás 4 pont
- b) A reneszánsz kultúra második szakasza idején bontakozott ki a reformáció, amely a nemzeti nyelvű irodalom kialakulását eredményezte.
Az ellenreformáció a katolikus egyház belső megújulását célozta, és a barokk stílus a maga kifejezőeszközeivel ezt segítette. 4 pont
- c) HAMIS, IGAZ, HAMIS, HAMIS, IGAZ 5 pont
- d) 1. érv: A barokk belső célja a gyönyörködtetés, amelyet hatalmas, díszes freskókkal, oszlopfőkkel, szobrokkal ér el.
2. érv: Fontos számára a túldíszítettség, a mozgalmasság, amely a vallásos hit elmélyítését szolgálja. 4 pont
- e) Rubens: festészet; Vivaldi: zene; Bernini: szobrászat 6 pont
2. a) Nagyszombat: Itt folytatta egyetemi tanulmányait.
Csáktornya: Itt született, és itt élt 1637-től.
Új-Zrinyivár: A török elleni harcok eredményesebbé tételéhez építette fel.
Pázmány Péter: Az ellenreformáció vezetője, Zrinyi Miklós nevelője.
Zrinyi Miklós – Szigetvár: A költő és hadvezér Zrinyi Miklós dédapja, akiről az eposz is szól. 5 pont
- b) A török kiűzése az országból.
A nemzeti egység létrehozása a Habsburgok ellen.
Felismerte, hogy a Bécsi udvar politikája semmiben sem szolgálja a magyarság érdekeit. 3 pont

3. a) Az Úr beszél.

Hálátlanok voltak és elhagyták a keresztény hitet.
Isten a magyarokra büntetésként küldte Szolimán seregét.
A vallásosság, isteni beavatkozás a nép életébe.

5 pont

b) A kép azt a drámai helyzetet örökíti meg, amikor Zrínyi Miklós megmaradt katonáival kitör a várból – ez az eposz csúcspontja.

A hit és az önfeláldozás a dicső tettek kulcsa.

2 pont

4. a)

<p>„Jaj, régi szép magyar nép! Az ellenség téged miképp Szaggat és tép! Mire jutott állapotod, Romlandó cserép. <u>Mint egy kedves eleven kép,</u> <u>Valál olyan szép,</u> Magyar nép! De a sasnak körme között Fonnyadsz, mint a lép. ... Jaj, Rákóczi, Bercsényi Magyarok híres vezéri, Bezerédi! Hová lettek magyar népnek Vitéz vezéri, <u>Nemzetünknek hírszerzői,</u> <u>Fényes csillagi.”</u></p>	<p><i>Milyen érzések szólalnak meg az idézetben?</i> fájdalom, elkeseredés <i>Húzd alá a hasonlatot, amely a dicső időket idézi!</i> <i>Nevezd meg a magyarság állapotát ábrázoló metaforát!</i> romlandó cserép <i>Minek a metaforája a sas?</i> a Habsburg-uralom <i>Mely igék kapcsolódnak hozzá?</i> szaggat, tép <i>Milyen alakzatok utalnak az elmúlt időkre?</i> felkiáltás, költői kérdés <i>Milyen költői képek az aláhúzott kifejezések?</i> metaforák <i>Magyarázd meg röviden ezeket a kifejezéseket!</i> Hírnevet, dicsőséget szereztek népünknek.</p>
---	--

<p>„Jaj, országunk, jószágunk, De legfőképpen mi magunk Mint nyomorgunk; Az idegen nemzetségnek Rabjai vagyunk. ... Mert kegyetlen, s embertelen Nemzet van rajtunk.”</p>	<p><i>Milyen bajok nehezdednek a magyarságra?</i> <i>Nevezd meg kettőt!</i> idegen elnyomás, szegénység <i>Milyen esemény következtében alakultak ki ezek a problémák?</i> a Rákóczi-szabadságharc leverése <i>Mi a jószág szó jelentése a szövegben?</i> vagyont, értéket jelent</p>
---	--

<p>„Nézz reánk, Úr, a mennyből! Ments meg, kérünk, minket ily csúf Ellenségtől, Ki a híres magyaroknak Véréből épül.”</p>	<p><i>Kinek a nevében fordul a lírai én az istenhez?</i> a magyar nemzet nevében <i>Miért siratóéneke a költemény?</i> Reménytelen helyzetben szólal meg, hangvétele bánatos, fájdalmas.</p>
---	--

14 pont

b) Csak Buga Jakab éneke: 5

A Rákóczi-nóta és Buga Jakab énekének közös jellemzői: 1, 3, 4

5 pont

5. Mikes a fegyveres harcokban nem vett részt, ezért nem lehetett felelősségre vonni. Rákóczihoz viszont hűség és tisztelet fűzte.

A levelet egy képzeletbeli rokonának címezte.

- Mikes beszámol az emigrációban élő fejedelem és hívei életéről, sorsáról Törökországban. A kezdetén még derűs volt a hangvétel, aztán fokozatosan komolyabb lett, és amikor lehetetlenné vált a hazatérés, keserűvé változott. 8 pont
6. bujdosóének, eposz, emlékirat, irodalmi levél 4 pont
7. Rákóczi-nóta, Törökországi levelek, Szigeti veszedelem, Buga Jakab éneke 4 pont
8. Zrínyi Miklós: 3, 5; II. Rákóczi Ferenc: 1, 4; Mikes Kelemen: 2 5 pont
- 9. SZÖVEGÉRTÉS**
- a) katolikusok, pénzért harcoló katonák 2 pont
- b) verték, kínozták, halálba küldték 3 pont
- c) idegen zsoldos katonák, törvénytelenések, megtorlatlan rablások, kegyetlenkedések, saját hazájában üldözött nép 5 pont
- d) Ha a nép pártját fogták, lázadóknak nevezték őket, aminek következményei voltak. 2 pont
- e) „...idegenben nevelkedett, viselete is olyan volt, mint a bécsi uraké.” 1 pont
- f) „...viselete is olyan volt, mint a bécsi uraké.” 1 pont
- g) A hatalom fegyveres képviselőinek mindig igazuk van. Ezt nevezik elnyomásnak. 2 pont
- h) összetartás, közös cél, hasonló sors 3 pont
- i) ...hazatérve birtokaira maga is tapasztalta az idegen elnyomás következményeit.
...felháborítónak tartotta az idegen elnyomás igazságtalanságait. 2 pont

Elérhető pontszám: 99 pont

4. FELADATLAP

A KLASSZICIZMUS ÉS A ROMANTIKA IRODALMA

1. Felvilágosodás: 4, 7, 14 Klasszicizmus: 2, 8 Romantika: 5, 11, 12, 13
Lírai műfajok: 1, 6, 10 Költői eszközök: 3, 9 14 pont
2. Csokonai Vitéz Mihály: *A Reményhez*
- a) versciklus: Hasonló témájú versek füzére. A vers a Lilla-ciklushoz tartozik.
elégia: Fájdalmat, csalódást, elmúlást megéneklő, bánatos hangulatú lírai költemény.
a boldog szerelem ideje: tavaszi virágos kert
a boldogtalanság: pusztuló téli kert
allegória
A lírai én a vers elején és végén egyaránt a Reményhez fordul. 10 pont
- b) „Kétes kedvet mért csepegtetsz / Még most is belém?”
— ∪ / — — / — ∪ / — — / — — / — ∪ / — 2 pont
3. Berzsenyi Dániel: *Levéltöredék barátjánakhoz*
- a) B, C, E 3 pont
- b) keresztrím abab 2 pont
4. Csokonai Vitéz Mihály: 3, 7, 8 Berzsenyi Dániel: 4, 10 Kölcsey Ferenc: 1, 3, 8
Vörösmarty Mihály: 5, 11 Petőfi Sándor: 2, 3, 12 Arany János: 6, 9 12 pont

Idézetek	A romantikus stílus jellemzői
„Őseinket felhozád Kárpát szent bércére, Általad nyert szép hazát Bendegúznak vére.”	dicső múlt említése
„Vár állott, most kőhalom, Kedv s öröm röpködtek, Halálhörgés, siralom Zajlik már helyettek.”	nagy ellentétek
„Bércre hág és völgybe száll, Bú s kétség mellette, Vérözön lábainál, S lángtenger felette.”	szenvedélyesség, túlzás

3 pont

b) vallásos jellegű, Istenhez fordul (őt dicsőíti, tőle kér segítséget), imaszerű formula van benne

3 pont

6. Vörösmarty Mihály: Szózat

Himnusz	Az összehasonlítás szempontjai	Szózat
A haza sorsa.	Mi a vers témája?	A haza sorsa.
Istenhez fordul.	Kihez/kikhez fordul a lírai alany a versben?	A hazafiakhoz fordul.
A nemzeti öntudat erősítése.	Miért fontos a történelmi visszamlékezésben a dicső múlt felidézése?	A nemzeti öntudat erősítése.
A jelen fájdalmas bírálata.	Mi a cél a történelmi kudarcok bemutatásával?	Buzdítás a haza sorsának jobbra fordításáért.
Istentől, az ő kegyelmétől.	Kitől/kiktől függ a lírai alany szerint a haza sorsa a továbbiakban?	A hazafiak cselekvésétől.
Keretes vers, mert a vers elején és végén Istenhez fordul.	Milyen a vers szerkezete? Miért?	Keretes vers, mert a vers elején és végén a hazafiakhoz fordul.
himnusz	Mi a költemény műfaja?	óda

14 pont

7. Kölcsey Ferenc: Huszt, Emléklapra

- a) – A költő a rommal azonosítja a hazát: a rom valamikor erős vár volt, most romokban áll; a haza régen virágzott, most nehéz helyzetben van.
- A szellem megfogalmazza a célt: a jövő építésére kell koncentrálni.
 - Az epigrammákban cselekvésre való buzdítás szólal meg a hazafiak számára.
 - Az epigrammák alkalmasak voltak fontos bölcsességek, jelszószerű hazafias gondolatok közvetítésére az olvasók számára.
 - Mindkét mű témája a hazaszeretet, a haza sorsának javítása.

8 pont

b) „Négy szócskát üzenek, vésd jól kebeledbe, s fiadnak
 — — / — ∪ ∪ / — — / — ∪ ∪ / — ∪ ∪ / — —
 hexameter

Hagyd örökül ha kihúnysz: A HAZA MINDEN ELŐTT.”
 — ∪ ∪ / — ∪ ∪ / — / — ∪ ∪ / — ∪ ∪ / —
 pentameter

4 pont

8. Kölcsey Ferenc: *Parainesis*

Idézetek a <i>Parainesis</i> ből	Érvek
„Szeresd a hazát!”	1. Legfontosabb életterünk a hazánk. 2. A hazánkhoz kötődünk a kapcsolatainkkal, kultúránkkal.
„Meleg szeretettel függj a hon nyelvén!”	1. Anyanyelvünk adja a nemzeti hovatartozásunkat. 2. Anyanyelvünk ápolása a fejlődésünk alapja.
„Törekedjél ismeretekre!”	1. A tudás az élet minden területén szükséges. 2. Korszerű világunkban korszerű ismeretek szükségesek.
„S tégy minden jót, ami tőled telik...”	1. A család, a rokonok, a barátok támogatása fontos. 2. Segítsünk a rászorulókon!

8 pont

9. a) Petőfi Sándor: *Nemzeti dal*

Versszakok	A vers szerkezete	Kulcsszavak
1.	tételmondat	rabság – szabadság
2–3.	tételmondat indoklása – érvek	múlt-jelen kapcsolata ősapák – szolgaföld gyávaság – becsület
4.		csúcspont lánc – kard
5–6.		jövő – erkölcsi hitelesség áldozat – szent nevek

11 pont

b) A vers műfaja dal, amelyben a költő hazafias érzelmeket szólaltat meg. A szabadság-rabság motívum metaforái a költeményben lánc és a kard. A versszakok végén lévő refrén a hallgatóság érzelmeire hat, ezzel buzdítva őket a haza/a szabadság melletti kiállásra. Ódai jellemzők a műben: magasztos téma, ünnepélyes hangnem, erős érzelmek.

8 pont

c) „S e h o n n a i b i t a n g e m b e r ,
 x' x x x // x' x x x
 K i m o s t , h a k e l l , h a l n i n e m m e r ;
 x' x x x // x' x x x

kétütemű nyolcas

3 pont

10. a) *Pilvax kávéház*

Nemzeti Múzeum

Itt találkozott a forradalmi ifjakkal. Itt szavalta el a Nemzeti dalt 1848. márc. 15-én.

<i>Szendrey Júlia</i> A költő felesége.	<i>Koltó</i> Itt töltötték a mézesheteket a feleségével.	<i>Bem József</i> Bem oldalán harcolt a szabadságharcban.	10 pont
b) Szabadság, szerelem! A költő számára az élet két legfontosabb értékét jeleníti meg: a haza ügyét és az egyéni boldogságot.			
			3 pont
11. Vörösmarty Mihály: <i>Ábránd</i> Petőfi Sándor: <i>Szeptember végén</i> Ábránd: 4, 6 Közös jellemzők: 3, 5 Szeptember végén: 1, 2			
			6 pont
12. Arany János: <i>A fülemile</i>			
a) Előkészítés Bonyodalom A cselekmény kibontakozása Tetőpont Megoldás	Péter és Pál szomszédi viszonyának bemutatása Kie a madárfütyty? Veszekedés, bírósághoz fordulás A bíró döntése Az ok nélküli pereskedés befejezése		5 pont
b) Péter és Pál rossz szomszédok haragot tartanak, irigyek egymásra tettleg is bántják egymást	A bíró kihasználja őket megvesztegethető nem az igazságot szolgálja		6 pont
c) szatíra: Az emberi gyengeségeket humorosan ábrázolja. Jellemző rá az ironia, a rejtett gúny.			3 pont
13. Arany János: <i>Epilógus</i>			
a) megöregedtem; az életutamon apró örömök voltak; több tervem nem sikerült; nem értem el, amit legjobban szerettem volna			4 pont
b) Idézetek „Láttam sok kevély fogatot, Fényes tengelyt, cifra bakot: S egy a lelkem! Soha meg se' irigyeltem.”	A költő jelleme nincs benne nagyravágyás		
„Egy kis virág nekem nyitott: Azt leszedve Mevolt szívem minden kedve.”	szerény		
„Nem pöröltem, – Félreálltam, letöröltem.”	béketűrő		
„Az életet már megjártam; Nem azt adott, amit vártam.”	elégedetlenség		
„Mily temérdek munka várt még!... Mily kevés, amit beválték”	aggodalom		
„Most, ha adná is már, késő: Egy nyugalom vár, a végső:”	végső belenyugvás		6 pont

14. a)	Idézetek	A mű írója és címe	Műfaj	Az idézet rímelése
	„Jaj, de friss rózsáim Elhervadtanak; Forrásim, zöld fáim Kiszáradtanak;”	Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez	elégia	keresztrím
	„Zászlónk gyakran plántálád Vad török sáncára, S nyögte Mátyás bús hadát Bécsnek büszke vára.”	Kölcsey Ferenc: Himnusz	óda	keresztrím
	„Csöndes fészket zöld lomb árnyán, Hova múzsám el-elvárnám, Mely sajátom; Benne én és kis családom.”	Arany János: Epilógus	elégia	páros rím
	„Fényesebb a láncnál a kard, Jobban ékesíti a kart, És mi mégis láncot hordtunk! Ide veled, régi kardunk!”	Petőfi Sándor: Nemzeti dal	dal	páros rím
	„De, hogy a dologra térjek, Emberemlékezet óta Állott egy magas diófa, Díszül a Pál kertjének.”	Arany János: Fülemile	elbeszélő költe- mény	ölelkező rím
	„És annyi balszerencse közt, Oly sok vizzály után, Mégfogyva bár, de törve nem, Él nemzet e hazán.”	Vörösmarty Mihály: Szózat	óda	félrím
	„Oh mondd: ha előbb halok el, tetemimre Könnyezve borítasz-e szemfödelet? S rábírhatsz-e majdan egy ifjú szerelme, Hogy elhagyod érte az én nevemet?”	Petőfi Sándor: Szeptember végén	elégia	félrím
	„Az őszibogárnak busongó hangjai Felköltik lelkenek minden érzéseit, S az emlékezetnek repdező szárnyai Visszahozzák éltém eltűnt örömeit.”	Berzsenyi Dániel: Levéltöredék barátnémhoz	életkép	keresztrím

27 pont

b) „Áldjon vagy verjen sors keze:

Itt élned, halnod kell.”

ellentét

„Mert hogy szálljon,
Bár kalitja már nyitva,
Rab madár is, szegett szárnyon?”

metafora

alliteráció

„Összehorgolnak keményen,
Mint kutyájok a sövényen
Innen és túl összeugat”

hasonlat

„A magyarok istenére Esküszünk, Esküszünk, hogy rabok tovább Nem leszünk!”	refrén	
„Még nyílnak a völgyben a kerti virágok, Még zöldel a nyárfa az ablak előtt,”	párhuzam	
„Szerelmedért Lennék bérc-nyomta kő,”	metafora	
„Mebühödte már e nép A multat s jövődöt!”	túlzás	
„Láttam sok kevély fogatot, Fényes tengelyt, cifra bakot:”	metafora felsorolás	
„Fényesebb a láncnál a kard, Jobban ékesíti a kart,”	metafora	
„Hagyj el, óh, Reménység! Hagyj el engemet;”	megszemélyesítés anafora	
„Ki most fejedet kebelemre tevéd le, Holnap nem omolsz-e sírom fölibe?”	költői kérdés	
„Még két mulatótárs van ébren mellettem: A szelíd szerelem hamvadó szikrája A bús melanchóliám szomorgó nótája.”	megszemélyesítés	
„Gondolatim minden reggel, Mint a fürge méh, Repkedtek a friss meleggel Rózsáim felé.”	hasonlat	16 pont

15. SZÖVEGÉRTÉS

a) Regélő, Pesti Divatlap	2 pont
b) „szalonkörök”: előkelő (előkelősködő) közönség; „divat”: újdonság	2 pont
c) Regélő, Honművész
Életképek
Regélő	4 pont
d) Nyilvánosságot biztosítottak a polgári átalakulás eszméinek, és ezáltal formálták a közvéleményt.	2 pont

Elérhető pontszám: 201 pont

KÉPESSÉGFEJLESZTŐ, ÉRDEKES FELADATOK

1. Budapesten a Fiumei úti temetőben.

A tölgyek alatt
„A tölgyek alatt
Vágynám lenyugodni,
Ha csontjaimat
Meg kelletik adni;
De, akárhol vár
A pihenő hely rám:
Egyszerűen, bár
Tölgy lenne a fejfám!”

2. Koltó Teleki-kastély, Petőfi Sándor és Szendrey Júlia szobra
 Debrecen Csokonai Vitéz Mihály sírja, a költő szobra, emléktáblák, Kollégium
 Szatmárcseke Kölcsey Ferenc Emlékház, síremléke a temetőben
 Kiskőrös Petőfi Sándor szülőháza
 Nikla Berzsenyi Dániel Emlékház
3. Búvár Kund: Vörösmarty Mihály A walesi bárdok: Arany János
 Füstbe ment terv: Petőfi Sándor Tartózkodó kérelem: Csokonai Vitéz Mihály
 Szabad sajtó: Vörösmarty Mihály Az alföld: Petőfi Sándor
 Áldozat: Kölcsey Ferenc Mátyás anyja: Arany János
4. „Jelszavaink valának: haza és haladás.” Kölcsey Ferenc
 „Előre hát mind, aki költő,
 A néppel tűzön-vízen át!” Petőfi Sándor
 „Legszentebb vallás a haza s az emberiség.” Vörösmarty Mihály
 „Levágva népünk ezrei,
 Halomba, mint kereszt,” Arany János

5. FELADATLAP

JÓKAI MÓR ÉS MIKSZÁTH KÁLMÁN EPIKAI MŰVEI

1. klasszicizmus: Jókai Mór írásművészetére a romantikus stílus jellemző.
 „a nemzet mesemondója”: Nem Mikszáth Kálmán, hanem Jókai Mór kapta ezt a címet. 6 pont
2. Novella: 2, 3, 5, 7 Közös jellemző: 1 Elbeszélés: 4, 6 7 pont
3. Jókai Mór: *A huszti beteglátogatók*
 a) kuruc–labanc, Huszt, kurucok, labancok, csellel, erkölcsi, romantikus 7 pont
 b) Sok lúd disznót győz. 1 pont
 c) jöjjön gyorsan, kíváncsivá tette, a beteglátogatás ürügyén, alig van belőlük néhány, kitaláltak Huszt várából 5 pont
4. Jókai Mór: *A nagyenyedi két fűzfa*
 a) 1704-ben, a kuruc–labanc világ idején játszódik a mű. Ma Romániában található ez a település. Az elbeszélés elején és végén is megjelenik a két nagy fűzfa. Az egyik szál a kuruc–labanc ellentét, a másik a szerelem szála. 8 pont
 b) A nagyenyedi kollégium rektor professzora. Tordai Szabó Gerzson
 Rabló kuruc vezér, aki megszerzi a labancoknak küldött élelemszállítmányt. Balika
 Enyedi diák, kitűnően tanul, a professzor kedvence. Zetelaky József
 A labancok vezérei, akik sarcolni akarják a várost. Trajzigfritzig, Bórembukki
 A professzor lánya, aki szigorú neveletésben részesül. Tordai Szabó Klárrika
 Enyedi kollégista, erős testalkatú fiatalember. Karassay Áron 7 pont
- c) 3. Közelednek a labancok a városhoz, amely védekezésre kényszerül. Klárrika megmenti a várost, a város vezetői megszegyenülnek.
 2. A labancok élelmiszer-ellátást követelnek a várostól. A professzor megkapja József szerelmes levelét.
 5. A kollégium és a város megmenekül. A fiatalok boldogsága beteljesedik.

4. A városlakók és a kollégiumi diákok kiűzik a labancokat a városból. A professzort és a lányát a két jóbarát kiszabadítja a fogságból.
1. A kuruc-labanc korszak és az enyedi kollégium hétköznapijainak bemutatása.
Ezzel a bonyodalom megoldódik, Enyed és a foglyok megmenekülnek a labancoktól. 7 pont

5. SZÖVEGÉRTÉS

- a) „A föld ne mozogjon, hanem álljon.” 1 pont
b) Forradalmak és szabadságharcok kirobbanására utal az idézet. 2 pont
c) Ödön: diplomata; Richárd: katonatiszt; Jenő: hivatalnok
A fennálló feudális rend támogatását várja el. 4 pont
d) Az eszmei végrendeletében meghatározza fiai sorsát, jövőjét, amelyet be kell tartaniuk.
Mindenképpen a Habsburg-ház szolgálatába akarja őket állítani, nem törődve felnőtt fiai akaratával, igényeivel. 4 pont
e) „A nő nem merete mutatni fájdalmát, és írt csendesen.” 1 pont

6. Mikszáth Kálmán: *A néhai bárány*

- a) Előkészítés Vihar, kiöntött a Bágy.
Bonyodalom **Eltűnt a tulipános láda a báránnyal együtt.**
A cselekmény kibontakozása A Baló család az elveszett holmik keresésére indul.
Tetőpont **Sós Pál és Baló Borcsa találkozása.**
Megoldás **A bárányból ködmön lett. A bűn napvilágra került.** 3 pont
b) az apa: törvény; Ágnes: furfang; Borcsa: kíváncsiság
mesei jellegzetesség: Az igazság győz, a gonosz megbűnhődik.
Az isteni igazságszolgáltatást mutatja, amelyben a tisztaság és becsületesség győz a hazugság és a tolvajlás felett. 5 pont

c)

A mű alapkonfliktusa			
személyek	Sós Pál	↔	Baló Borcsa
jellemzők	gazdag		szegény
	felnőtt		gyerek
erkölcsi értékrend	- szívtelen - hazug - önző		- ártatlan - őszinte

9 pont

7. Mikszáth Kálmán: *Szent Péter esernyője*

- a) Glogova, Bábászék, Besztercebánya
Bábászék és Besztercebánya a mai Szlovákiában található. Mikszáth Kálmán a Felvidéken született, itt töltötte gyermekkorát, a regény helyszínei is a Felvidéken található. 5 pont
b) Adameczné, Müncz Jónás, Gregorics Pál, Wibra György
babonás, meggazdagodó, értelmiségi, közös 5 pont
c) a babonáság; Bélyi János, Bélyi Veronika (jó életkörülmények), Bábászék (ismertség); Gregorics Pál; a fiának, Wibra Gyurinak akarta biztosítani az anyagi örökségét. 4 pont
Gregorics Pál bosszút állt a rokonain, Wibra Gyuri megtalálta a szerelmet. 8 pont
d) A regény romantikus jellemzői: 1, 3, 6 A regény realista jellemzői: 2, 4, 5, 7, 8 8 pont

8. IGAZ, IGAZ, HAMIS, IGAZ, HAMIS 5 pont

9. megszemélyesítés, megszemélyesítés 2 pont

Elérhető pontszám: 114 pont

KÉPESSÉGFEJLESZTŐ, ÉRDEKES FELADATOK

- Orlay Petrich Soma: A pápai kollégiumban tanultak együtt.
Petőfi Sándor: A Pilvax köréhez tartozva együtt szerepeltek az 1848. március 15-i eseményeken.
Kossuth Lajos: Jókai a szabadságharc oldalán állt, és követte Kossuthot Debrecenbe, a kormánnyal együtt.
Nemzeti Színház, Pest-Buda: 1848. március 15-én este az eseményeket ünnepeelve ismerkedett meg későbbi feleségével, Laborfalvy Rózával.
Csokonai Színház, Debrecen: 1865 őszén Jókai és felesége együtt szerepeltek a kőszínház ünnepélyes megnyitóján.
- „Itt lett belőlem ember! Itt lett belőlem magyar író”: Jókai Mór, Kecskemét
„Görbeország”: Mikszáth Kálmán, Felvidék (Palócföld)
- Mikszáth Kálmán Emlékház Szklabonya Szlovákia Mikszáthfalva
Ady Endre Emlékház Érmindszent Románia Ady Endre
- Berend Iván Jókai Mór Fekete gyémántok
Tóth Mari Mikszáth Kálmán A Noszty fiú esete Tóth Marival
Görgey Pál Jókai Mór A fekete város
Balóthy Boldizsár Mikszáth Kálmán A Balóthy-domínium